

Guinea Equatorial: història d'una frustració

La fi del silenci imposat sobre el tema de Guinea Equatorial és motiu perquè surtin a la llum pública tot un seguit d'afers bruts o, si més no, no gens clars.

El primer dia de «permisivitat» ja es parlà del dossier elaborat pel Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) en relació amb les activitats de l'advocat i dirigent del Grup d'Independents Demòcrates de Coordinació Democràtica Antonio García Trevijano. Aquest no hi quedava gens bé i va respondre a les

acusacions, formulant-ne alhora de noves. Hores després, el ministeri espanyol d'afers Estrangers desmentia cap mena de participació en el frustrat cop d'Estat del 1969 a l'ex-colònia i és de preveure que aniran sortint moltes més coses fins ara amagades pel silenci imposat.

De fet, ara ja ens podem fer una idea del que passa i ha passat en aquell país que durant molts anys fou colònia espanyola.

Un país petit, aïllat i torturat

Mentre a l'Estat espanyol es mantenia en l'apartat dels tabús el tema de la Guinea Equatorial, la premsa estrangera, lliure, de aquest tipus d'ingerències, informava periòdicament del que hi passava.

Les notícies que arribaven de Guinea Equatorial i dels països dels voltants per boca dels exiliats sempre eren semblants: repressió, violència institucional sobre tota mena de ciutadans, especialment els sospitosos d'oposició a Macias i el seu règim, morts, tortures i ahuc algun intent frustrat de lluita guerrillera.

La raó oficial adduïda per les autoritats de l'Estat espanyol per a mantenir el silenci absolut era que el president Macias no volia que es parlés del seu país, de la seva obra governativa, ni de la seva persona en termes que no fossin favorables i, en cas contrari, perillaven les relacions mútues i els ciutadans espanyols que allí vivien. I com que la premsa és teòricament lliure i no s'hi podien impedir comentaris desfavorables a Macias, hom va decidir que la millor solució era no parlar-ne per decisió governativa.

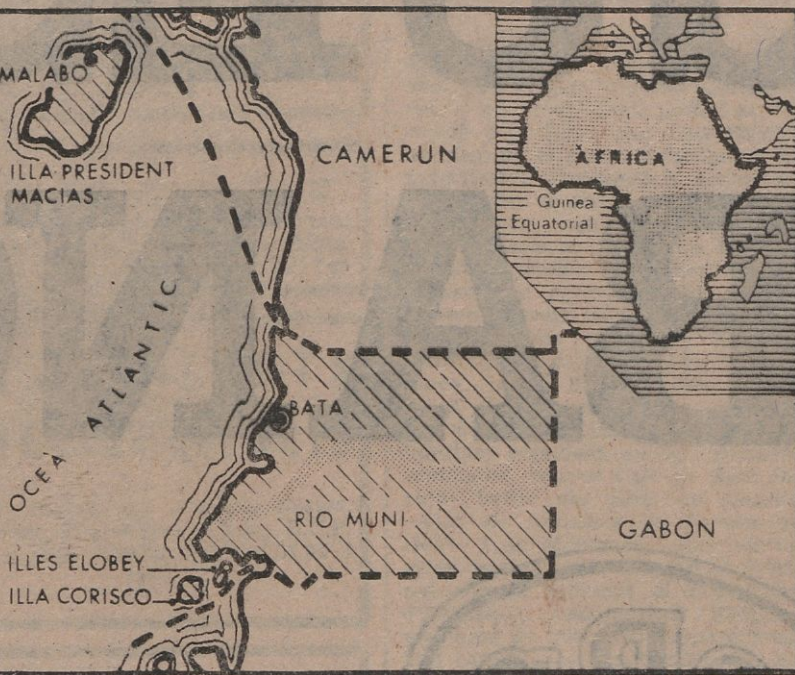
L'ordre del ministeri d'Informació i Turisme espanyol, dictada a petició del d'Afers Estrangers, es publica el mes de gener de 1971, després d'un període en què les relacions entre l'Estat espanyol i la Guinea Equatorial podien qualificar-se, pel cap baix, de tempestuosos.

PROBLEMES I RELACIONS

En el context africà, Guinea Equatorial és una dels països més petits i pobres, però amb un major índex de repressió política. Ni al continent ni tan sols a la regió del golf de Guinea, té cap pes de cap mena. En

èpoques passades, Nigèria pretenia que l'illa de Fernando Poo, avui rebatejada illa Macias, fos seva. També el Gabon, país veí, va mantenir un conflicte amb Macias sobre la pertinença d'unes petites illes quan es va suposar que podia haver-hi petroli.

De tant en tant, el gran nombre de refugiats existents als països veïns (Camerun, Gabon, Nigèria) creen problemes de tipus diplomàtic, però de fet Macias sols té força per a reprimir els seus conciutadans, ja que manca d'unes veritables forces armades. De cara a l'exterior, el règim manté una demagogia progressista i pseudorevolucionària, així com molt bones relacions amb la República Popular de Xina.

Macias viatja poc; com molts al-

tres dictadors, té por de sortir del país pel que hi pugui passar en la seva absència. El poder descansa en un home i, si aquest és absent, les coses poden canviar. Donada la misèria i petitesse del país, tampoc no es reben visites d'estrangers, i per això, quan Guinea Equatorial surt als mitjans de comunicació, és per causa de morts, tortures i altres costums del règim «macianic». Tampoc no pertany el país a cap de

les organitzacions supranacionals —fora de l'Organització de la Unitat Africana i les Nacions Unides— que existeixen a l'Àfrica i que de fet agrupen, pel passat colonial compartit o per interessos econòmics regionals, la majoria dels països africans.

Breument, aquest és l'actual context de l'ex-colònia espanyola, la Guinea Equatorial.

Descolonització: un poder personal

Guinea Equatorial es desprengué dels lligams colonials amb l'Estat espanyol el 10 de desembre de l'any 1968. Amb l'accés a la independència es posava en marxa un sistema presidencial republicà i unipersonalista que culminaria amb l'autonomenament, el 14 de juny del 1972, de Macias com a president vitalici del país. Dos anys abans aquest procés de concentració de poder en la figura del president imposà la fusió de tots els partits i organitzacions en el Partit Únic Nacional, en l'actualitat vigent i legal amb exclusivisme, amb un afegit només a títol nominal: «dels Treballadors».

La declaració d'independència a Guinea Equatorial havia estat precedida per una Conferència Constitucional que es desenvolupà a Madrid i que l'Estat espanyol havia convocat com a mesura de contenció de les exigències independentistes de les Nacions Unides. La concessió de la independència fou la cloenda de la conferència i la Constitució que hi fou elaborada obtingué el consens popular, pel que es desprèn del referèndum convocat l'11 d'agost del 1968. L'última peça que calia per a completar el puzzle de la fase visible de la descolonització —les seves conseqüències es fan paleses sempre a posteriori— radica en l'elecció d'un president, Macias, que comptava en aquell moment amb el suport dels grups més nacionalistes, enderrocà la gestió de Bonifacio Ondo, acusat de tendències espanyolistes, que dirigia el govern autònom de Guinea.

COMENÇA LA CRISI DE RELACIONS

Les diferències amb caire de crisi amb l'Estat espanyol esclataren arran de l'exigència de Macias de reducció de les banderes espanyoles al mateix nivell que les d'altres representacions estrangeres. L'incident de la crema d'una bandera arribada en el consolat general de Bata per membres de la guàrdia nacional, el missatge acusatori adreçat a Franco i la comunicació enviada a les Nacions Unides on

Macias assegurava que la guàrdia civil, que mantenia un nombre de dos-cents seixanta homes en territori de Guinea Equatorial, havia armat els ciutadans espanyols a Guinea. En aquest context de recel polític-militar respecte a l'actitud del govern espanyol s'inicià l'intent de cop d'Estat del mes de març del 1969, s'oposadament dirigit per Anastasio Ndongo, ministre d'Afers Estrangers, i Saturnino Ibango, ambaixador de Guinea a les Nacions Unides. Els dos estratèges de l'intent d'enderrocament de Macias foren assassinats immediatament.

Arran d'aquesta data Macias s'investí el poder amb caràcter d'autoritat permanent iniciant una ferotge repressió contra els elements de l'oposició. Com a dada entenedora, d'un total aproximat de 280.000 habitants, el nombre d'exiliats polítics s'eleva a 150.000, sempre segons dades dels grups polítics que operen a l'exterior del país. El govern del president Macias es considerava per sectors nacionalistes africans com a progressista i revolucionari. Aquesta és la imatge que, com a dictador conscient de la funció propagandística i reproductora dels aparells ideològics de l'Estat, que controla tots els mitjans de comunicació, ha volgut donar de si.

GRUPS OPOSITORS

Els militants de l'URGE —Unió Revolucionària de Guinea Equatorial— abans anomenat CRN (Comitè Revolucionari Nacional), fundat el 1972 i partidari d'un socialisme democràtic, resideixen a l'Estat espanyol, a la Unió Soviètica i a Gabon. El MOLIFUGE —Moviment Lliure i Futur de Guinea Equatorial— pretén la implantació de la democràcia a Guinea. Fou fundat l'any 1974 i té els seus militants dispersats arreu de l'Estat espanyol. Creada al mateix any, l'ANRD —Aliança Nacional de Restauració Democràtica— està escindida en dues branques: el sector històric, de tendència conservadora en contacte amb la dreta espanyola, i el grup anomenat «Tercer Congrés», d'ideari socialista.

Nombrosos motius d'acusació

Malgrat haver dit, en una carta adreçada al diari parisenc «Le Monde», que mai no havia intervingut en els afers de política interna guineana, i que mai no havia rebut cap retribució pels serveis prestats a aquell país, l'advocat madrileny García Trevijano va lliurar a la publicitat el dossier d'acusacions (que ja per altres canals ens eren conegudes) que contra ell havia preparat el grup d'oposició al president Macias, ANDR.

Aquestes acusacions es basaven en els fets següents:

- 1.— Donar suport a la candidatura de Macias, líder del «Secretariat Conjunt», finançant-la amb aproximadament cinquanta milions de pessetes.
- 2.— El 1968 va ser nomenat assessor del govern de Guinea Equatorial i se li concedí la condecoració de «caballero de la Orden de la Independència».
- 3.— De resultes del cop d'Estat del 1969, Trevijano va aconsellar a Macias d'eliminar l'oposició i desconfiar de l'Estat espanyol i dels estudiants de Guinea Equatorial.
- 4.— Aconsellar a Macias que derogués els articles de la Constitució que limitaven els poders presidencials, que dissolgués l'Assemblea i es proclamés president vitalici.
- 5.— Que fos redactada, en el seu despatx de Madrid, la llei sobre la pena de mort, a més de la Constitució i els Estatuts del «Partido Nacional Unico de Trabajadores» (PUNT).
- 6.— Trevijano és el representant únic a l'exterior de l'Institut del Foment de Guinea (INFOGE), encarregat d'exportacions i importacions del país. Per això cobra un sou anual de noranta milions de pessetes.
- 7.— Actualment García Trevijano té el monopoli de l'exportació i venda del cafè i el cacau de Guinea als mercats exterior.
- 8.— Trevijano ha confegit els estatuts dels Bancs Central i de Comerç de Guinea Equatorial, dels quals és el major accionista.
- 9.— Ha rebut importants pagaments per l'encunyament de moneda i bitllets.
- 10.— És l'únic comerciant privat que té oberts establiments a Guinea Equatorial (Empresas Simonet), a nom de la seva cunyada Simone.
- 11.— Està relacionat amb el fet que el govern declarés l'afer Guinea «matèria reservada».
- 12.— Paga la xarxa d'agents de Macias, distribuïda per Europa.
- 13.— Té un compte per a les despeses mèdiques de les personalitats guineanes que es van a guarir a l'Estat espanyol i n'incrementa les factures.
- 14.— Fou el proveïdor exclusiu dels materials per a decorar el palau presidencial, falsificant-ne també les factures.

Explicacions i noves acusacions

En deixar la seva característica de «matèria reservada» el tema de l'excolònia espanyola de Guinea Equatorial, la figura de García Trevijano ha esdevingut una clau per a comprendre el perquè d'aquesta declaració, que ha impedit l'accés a la lliure informació sobre el tema als habitants de l'Estat espanyol a través de qualsevol dels mitjans de comunicació.

En una complexa relació de noms, draps bruts i esdeveniments del gènere negre, l'advocat madrileny, fundador de la Plataforma i discutit component de l'organisme d'oposició Coordinació Democràtica, García Trevijano, ha intentat una pel·lícula d'excuses, com les donades a un escriptor de la capital castellana que prepara un llibre sobre l'excolònia africana, que han estat reproduïdes per un rotatiu madrileny.

EXCUSES POLITIQUES

En el capítol de les seves relacions amb el president Macias, pel que fa a la qüestió estrictament política García Trevijano ha mostrat un especial interès a fer veure que la seva jugada a favor de l'actual president vitalici de Guinea Equatorial era per a contrarestar les jugades del llavors ministre d'Afers Estrangers, Castiella, al qual acusa d'haver organitzat el cop d'Estat del 1969 en què Anastasio Ndongo, amb el suport del ministre espanyol, pre-

tenia l'accés al poder, i, d'altra banda, per a barrar el pas del grup patrocinat per l'almirall Carrero Blanco, que presidia Bonifacio Ondó Edu. Trevijano acusa Carrero Blanco i la seva família d'haver muntat fabulosos negocis de cafè, cacau, fusta, petroli i combustibles. «Per això la premsa de l'Estat espanyol no podia parlar-ne.»

«De com es va voler encobrir el cop d'Estat de Castiella, en tinc telegrams jo i en té l'ONU», diu Trevijano, «Calla, en primer lloc, tapar la intervenció militar d'Espanya en l'intent de cop. La meua primera intervenció es dona en la segona fase de la Conferència Constitucional, no en la primera. Això és fonamental, car en aquesta segona fase el govern espanyol ja s'havia compromès davant l'ONU —sense la meua intervenció, ho repetixo— a donar la independència a Guinea. Quan em van venir a cercar els guineans, jo no coneixia Macias ni havia estat mai a Guinea. De fet, no hi vaig ser fins un any després de la independència, és a dir, el 12 d'octubre del 1969.»

LA CONFERENCIA CONSTITUCIONAL I EL TRIOMF DE MACIAS

Trevijano reconeix haver fet costat i afavorit el grup dels 23, o Secretariat Conjunt, el que donà el poder a Macias. Els va cohesionar i orientar quan el visitaren a

Madrid, però se'n dibuixaren tres tendències: la d'Ondó Edu (candidat oficial a la Presidència), amb el suport de Carrero Blanco; la d'Anastasio Ndongo, que abonats per Castiella eren els més oposts a Espanya; i, finalment, Macias i el seu grup «representaven el poble baix, la massa. Espanya abonà les dues primeres candidatures i Fraga va muntar la televisió per a aquesta propaganda descarada», afegeix Trevijano.

Malgrat tot, Macias va triomfar. «No em vaig equivocar amb ell», diu Trevijano, «però quan les forces capitalistes el volien enderrocar, va desconfiar de tothom i començà a acumular el poder sobre ell. «No hi ha hagut tampoc genocidis a Guinea, segons l'advocat, «solament» foren executades quaranta persones de setanta condemnats a mort quan tingué lloc el complot dels bubis.

EXCUSES ECONOMIQUES

García Trevijano també ha negat totes les implicacions econòmiques en què és esmentat, i diu que precisament ha encaminat les lleis per tal de posar l'economia a mans de l'Estat de Guinea Equatorial. «Per exemple, la nacionalització de la Banca. La campanya de difamació, la va endegar el Ministeri d'Afers Estrangers, que 6n'oróres al grup d'Ndongo perquè anés a l'ONU a defensar l'actitud d'Espanya i digués que jo els havia volgut subornar».

ALBERT ABRIL / LAURA PALMES / ANTONI REIG